

Uchwała nr 3449
Rady Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku
z dnia 10 stycznia 2020 r.

w sprawie zmian w systemie sądownictwa i apel o „koncyliacje dla dobra sądownictwa”

Działając w głębokiej trosce o zachowanie zasad demokratycznego państwa prawa, w tym idei praworządności, pewności prawa i bezpieczeństwa obrotu prawnego oraz autorytetu wymiaru sprawiedliwości,

mając na uwadze podstawowe cechy ustroju demokratycznego, w tym zasadę podziału władz, zasadę niezależności sądów i niezawisłości sędziów,

podkreślając obowiązek realizacji konstytucyjnie zagwarantowanego prawa obywatela do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd,

dbając o etos zawodu prawnika i biorąc pod uwagę misję, jaką powinna spełniać każda uczelnia, zawierająca się w idei dążenia do prawdy

w poczuciu odpowiedzialności moralnej za nauczanie i wychowanie przyszłych pokoleń prawników

Rada Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku:

1. Przypomina, że idea państwa demokratycznego opiera się m.in. na zasadach: suwerenności narodu, trójpodziału władz, pluralizmu politycznego oraz państwa prawa. Jednym z elementów zasady suwerenności Narodu jest sprawowanie władzy w imieniu suwerena przez Jego przedstawicieli do parlamentu RP. Sejm i Senat, Prezydent RP oraz Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej wyłonieni zostali w drodze demokratycznych procedur. Podmioty te mają zatem mandat i wynikające z tego pełne prawo kształtowania w Polsce systemu sądownictwa. Zawsze odbywać się to winno z poszanowaniem konstytucyjnych zasad i reguł, czyli praw podstawowych opartych „na poszanowaniu wolności i sprawiedliwości, współdziałaniu władz, dialogu społecznym i zasadzie pomocniczości umacniającej uprawnienia obywateli i ich wspólnot”.

2. Podkreśla, że wskazywane od wielu lat w debacie publicznej nieprawidłowości w funkcjonowaniu wymiaru sprawiedliwości powinny skłaniać do podjęcia współpracy przedstawicieli poszczególnych władz i przyjęcia współodpowiedzialności za przygotowanie reformy funkcjonowania sądów. Oczekiwania społeczne osadzają się na konieczności podjęcia efektywnych działań mających na celu modernizację organizacji pracy sądów oraz profesjonalizację czynności administracyjnych i aktywności orzeczniczej sędziów skutkujących zarówno redukcją czasu, jak i kosztów postępowań sądowych. Podejmowane kroki nie mogą jednak prowadzić do odmiennych od założonych rezultatów, generować problemów organizacyjnych, pogłębiać zapaści sądownictwa, ani powodować destrukcji wymiaru sprawiedliwości. Zdecydowanie zatem należy podjąć współpracę władzy

ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej w celu przeprowadzenia rzeczywistej reformy wymiaru sprawiedliwości zgodnej z interesem obywateli.

3. Zauważa, że usprawnianie wymiaru sprawiedliwości nie może odbywać się z pogwałceniem fundamentalnych zasad demokratycznego państwa prawa, w tym trójpodziału władz. Działania podjęte przez parlament RP, których zwieńczeniem ma być nowelizacja Prawa o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw budzą głębokie zaniepokojenie i uzasadnione obiektywne wątpliwości wyrażone wcześniejszymi orzeczeniami Trybunału Sprawiedliwości, stanowiskiem 14 dziekanów wydziałów prawa, stanowiskiem Naczelnej Rady Adwokackiej, opinią Biura Analiz Sejmowych Kancelarii Sejmu, uchwałami środowisk prawniczych, powszechnymi ogólnokrajowymi protestami obywatelskimi oraz głosami instytucji i organizacji międzynarodowych, w tym przede wszystkim Unii Europejskiej i Rady Europy.

4. Dostrzega, że trwające od kilku lat działania legislatywy i egzekutywy zmieniające nie tylko pozycję prawną, lecz także praktykę funkcjonowania organów konstytucyjnych formalnie stojących na straży praworządności, takich jak Trybunał Konstytucyjny, Krajowa Rada Sądownictwa, Sąd Najwyższy, czy sądy powszechne, wywołują w sferze publicznej i w środowisku prawniczym głębokie kontrowersje i obawy dotyczące zachowania standardów demokratycznego państwa prawnego, zasady konstytucjonalizmu oraz zasady pierwszeństwa stosowania prawa Unii Europejskiej przed prawem krajowym.

5. Podkreśla, że brak dialogu i merytorycznej dyskusji między władzami publicznymi i naukowcami prezentującymi skrajnie różne stanowiska negatywnie oddziałuje na kształtowanie właściwych postaw etycznych i kompetencji przyszłych kadr wymiaru sprawiedliwości i samorządów prawniczych. Należy zatem podjąć merytoryczną dyskusję na temat reform wymiaru sprawiedliwości, z poszanowaniem ogólnych zasad prawa, zasad techniki legislacyjnej i standardów dyskusji naukowej.

6. Zwraca uwagę na konieczność solidarnej współpracy prawników w służbie naszej Ojczyzny i jej społeczeństwa oraz apeluje o poszanowanie wszystkich obywateli i stron biorących udział w debacie nad reformą sądownictwa, w tym przedstawicieli Sejmu i Senatu, Prezydenta RP, Rady Ministrów, Ministerstwa Sprawiedliwości, Trybunału Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego, sądów powszechnych i wojewódzkich sądów administracyjnych.

7. Wzywa środowisko naukowe prawników do odpowiedzialnej dyskusji i włączenia się w budowanie zasad i warunków debaty publicznej poprzez ukierunkowywanie jej na kompromis środowiskowy i społeczny w imię interesu publicznego, jakim jest zachowanie autorytetu państwa, polskich sądów oraz polskiej nauki prawa.

8. Zauważa, że niezbędne jest przełamanie istniejącego impasu poprzez podjęcie dialogu przedstawicieli władzy i samorządu sędziowskiego. Może być to zrealizowane różnymi sposobami. W tym miejscu pozytywnie należy ocenić i jednocześnie poprzeć stanowisko dziekanów wydziałów prawa z dnia 2 stycznia 2020 r. polegające na idei "Okrągłego stołu dla praworządności" zorganizowanego przez środowisko naukowe reprezentowane przez prezesów Polskiej Akademii Nauk i Polskiej Akademii Umiejętności z udziałem przedstawicieli władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej, środowisk naukowych i organizacji pozarządowych. Istnieją jednak poważne obawy o to, czy przedstawiciele władzy wykonawczej wezmą udział w ww. formule okrągłego stołu. Nie przyjęli bowiem zaproszenia wicemarszałka Sejmu, który w dniu 7 stycznia 2020 r. zorganizował „Okrągły stół”, zapraszając oprócz przedstawicieli Rady Ministrów, także reprezentantów środowiska

sędziowskiego, samorządów prawniczych oraz jako ekspertów dziekanów największych wydziałów prawa i administracji. Celem tego spotkania miało być min. podjęcie próby określenia granic kompromisu, który mógłby być wdrożony przez wszystkie siły polityczne i prawnicze.

W obliczu wyżej wskazanych okoliczności zasadne wydaje się zaproponowanie idei „koncyliacji dla dobra sądownictwa”. W ramach tej propozycji powinna powstać komisja koncyliacyjna, która sformułuje propozycje zmian legislacyjnych mających na celu eliminację podstawowych spornych kwestii dotyczących sądownictwa, takich jak: pozycji obecnej Krajowej Rady Sądownictwa, Izby Dyscyplinarnej oraz Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego. Wyniki prac komisji będą mogły zostać przedstawione stronie rządowej, a także przedstawicielom władzy ustawodawczej oraz sądowniczej. W skład tej komisji mogłoby wchodzić prawnicy powołani przez dziekanów wydziałów prawa, Naczelną Radę Adwokacką, Krajową Izbę Radców Prawnych. W celu zapewnienia przejrzystości prac komisji można zaprosić jako obserwatorów do tej komisji zarówno przedstawicieli Ministra Sprawiedliwości, Pierwszej Prezes Sądu Najwyższego, Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego, organizacji reprezentujących sędziów, a także przedstawicielstwa Komisji Europejskiej w Polsce.

Przewodniczący Rady Wydziału

dr hab. Mariusz Popławski, prof. UwB